

Tulosten tiivistelmä

Hyvinvointikysely ikääntyneille tai tulevaisuuden
ikäntyville kymenlaaksolaisille

Nordic Healthcare Group Oy

Syksy 2023

Sisällys

1	<u>Selvityksen toteutus</u>	3
2	<u>Osallisuuden kokemukset</u>	7
3	<u>Hyvinvointialueen ja kuntien palvelut</u>	10
4	<u>Kokemukset asumisesta ja itsenäisestä pärjäämisestä</u>	15

1. Selvityksen toteutus

Kyselyn tavoitteet, toteutus ja analyysit

Tavoitteet ja toteutus

- Kymenlaakson hyvinvointialue halusi selvittää, miten heidän ikääntyneet asukkaansa voivat ja millaisia terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen tarpeita heillä on
- Kysely toteutettiin sekä verkkokyselynä Questback-kyselytyökalulla että paperikyselynä hyvinvointialueen kunnissa
- Tiedonkeruu-aika oli **14.8. – 24.9.2023**
- Kyselystä tiedotettiin ja sitä markkinoitiin alueen ikääntyneille hyvinvointialueen sekä kuntien omia kanavia hyödyntäen ja lehti-ilmoituksilla
- Kyselyyn vastasi yhteensä **1002** vastaajaa
- Kysymyksiä oli yhteensä 64, jotka voitiin jakaa 14 eri teemaan

Määrällinen analyysi

- Tulokset on esitetty **frekvenssejä kuvaavilla pylväs- tai ympyrägraafeilla** sekä **koko aineiston että asuinkuntaperustaisella tasolla**
- Per teema oli kysymyksestä riippuen **2-4 kvantitatiivisesti analysoitavissa olevaa kysymystä ja väitettä**
- Johtopäätöksissä on huomioitava **osassa vastauksissa alhaiset vastaajamäärät**
- **Data** on osittain ollut **puutteellista**, sillä moni vastaaja ei ollut vastannut kaikkiin kysymyksiin

Laadullinen analyysi

- Avovastausten määrä kyselyssä on suuri, **14+10 kysymystä**, ja vastausten määrä jopa yli **500 riviä/kysymys**.
- Teema-analyysi avoimille vastauksille, joissa rivejä sadoittain on **toteutettu LDA-menetelmällä** (Latent Dirichlet Allocation), joista on johdettu avainsanojen mukaiset teemat aineistolähtöisesti.
- Useissa kysymyksissä **saturaatiopiste** saavutettiin suhteellisen nopeasti, koska vastaukset olivat paikoin hyvin samankaltaisia. Kun aineisto alkaa toistamaan itseään, ei uutta tietoa ei enää kerry aineistosta
- Aineisto on ajettu myös **sana-pilvigeneraattorin** läpi. Sanapilvissä kuitenkin korostuvat vastaukset, joissa on yksiselitteiset ja vakiintuneet termit, vaikka vastauksissa olisi noussut vahvemmin jokin toinen teema

Kyselyn keskeiset löydökset

- Kyselyn perusteella voidaan **yhteenvetona** todeta, että Kymenlaakson hyvinvointialueen ikäihmisten osallisuuden, merkityksellisyyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden tunne ja kokemus ovat hyvällä tasolla, ja suurimmalla osalla vastaajista heidän elämänsä on mielekästä ja aktiivista.
- Asukkaiden **osallisuuden kokemukset** olivat vahvoja: lähes yhdeksän kymmenestä koki elämänsä merkitykselliseksi ja suurin osa koki kuuluvansa johonkin yhteisöön tai ryhmään. Useimmat kokivat pystyvänsä vaikuttamaan oman elämänsä kulkuun, eli heillä oli vahva tunne toimijuudesta.
 - Tärkeitä tekijöitä osallisuuden kokemukselle olivat oma terveys ja läheiset ihmissuhteet. Haasteina kuitenkin ilmenivät mm. rahatilanne, sairaudet ja erilaiset kuormittavat ympäristötekijät.
 - Ryhmiin kuuluttiin, jos se oli mahdollista talouden ja toimintakyvyn puolesta, mutta esim. osa ulkopaikkakunnilta muuttaneista koki itsensä yksinäiseksi.
- Alueen ikäihmiset olivat vastausten perusteella **liikunnallisesti aktiivisia** – tosin fyysiset rajoitukset, motivaation ja seuran puute vähensivät liikuntaintoa. Oman ympäristön liikuntapaikat tunnettiin hyvin.
- **Hyvinvointialueen** koko aluetta leikkaavat **ennaltaehkäisevät sekä kuntien palvelut** eivät olleet niin tunnettuja vastaajien keskuudessa. Näiden palveluiden tunnettuuden lisäämistä olisi syytä jatkaa.
- **Oma ympäristö** koettiin pääasiassa hyvin turvallisena, ja toimijuuden tärkeys korostui myös kysyttäessä kotona yksin pärjäämisestä.

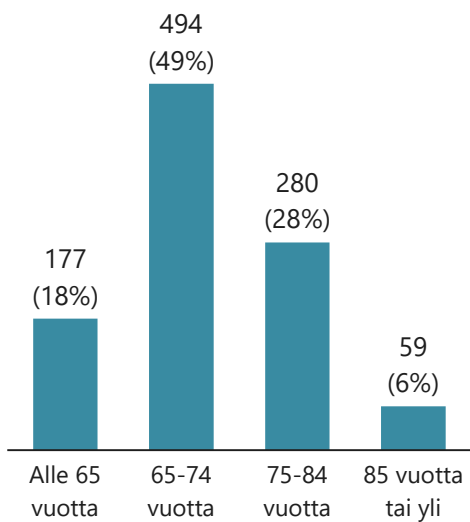
Kyselyn keskeisiä taustamuuttujia oli neljä: ikä, sukupuoli, asuinkunta ja asuinympäristö

Yhteenveto kyselyn taustamuuttujista

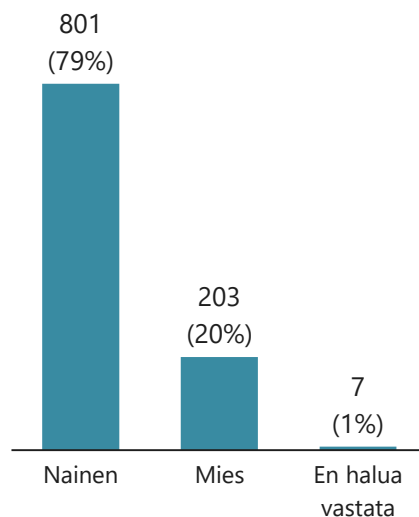
- Noin **50%** vastaajista oli **65-74-vuotiaita**
- Lähes **80%** heistä oli naisia
- Suurin osa vastaajista, yht. **91%**, asui alueen **3 suurimmassa kunnassa**
- Noin **3/4** vastaajista asui **kaupungin keskustassa** tai **pientaloalueella**/lähiössä

Kokonaisvastaajamäärä **digitaalisen kyselyyn oli 724** ja **paperilomakkeella 278**, eli yhteensä kyselyyn vastasi **1002*** **hyvinvointialueenne henkilöä**. Kysymysten vastaajamäärien vaihtelut johtuvat siitä, että mikään kysymys ei ollut pakollinen.

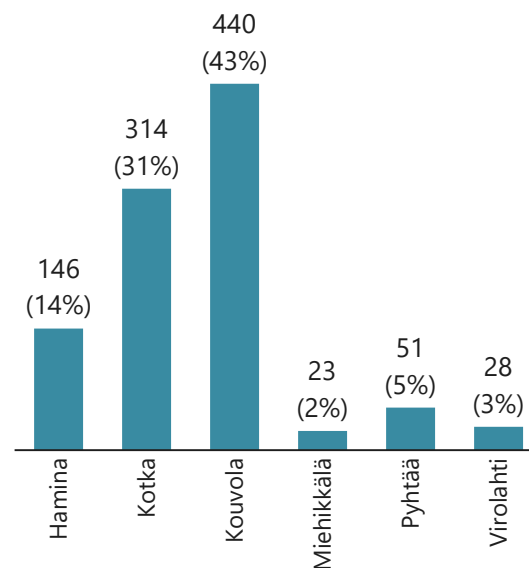
Vastaajan ikä (N=999)

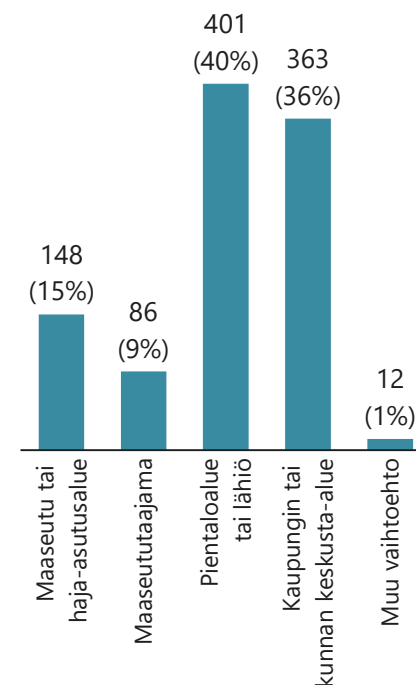
Vastaajan sukupuoli (N=1000)

Vastaajan asuinkunta (N=1002)

Vastaajan asuinympäristö (N=999)

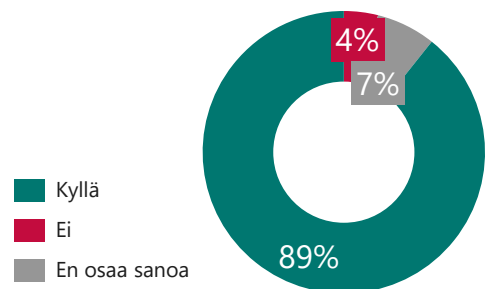

2. Osallisuuden kokemukset

Noin yhdeksän kymmenestä vastaajasta koki päivittäiset tekemiset itselleen merkityksellisiksi sekä koki pystyvänsä vaikuttamaan elämänsä kulkuun

Laadullisessa aineistossa **vahvistavina** tekijöinä nousivat esiin mm. **hyvä terveys, valinnanvapaus, läheiset ihmissuhteet**, mutta **estävinä** tekijöinä mm. **rahatilanne, sairaudet ja erilaiset kuormittavat ympäristötekijät**

5. Koen päivittäiset tekemiseni itselleni merkityksellisiksi (N=988)

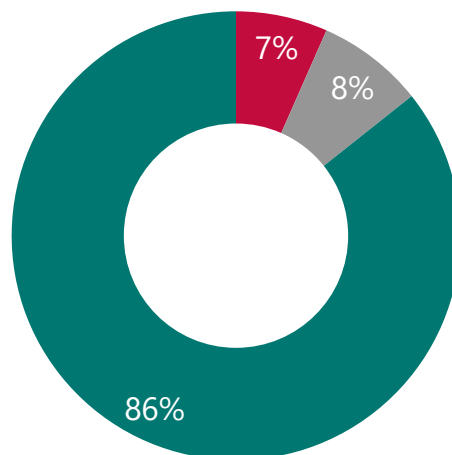
6. Mitkä asiat lisäävät merkityksellisyyden kokemusta päivittäisessä tekemisessä? (N=536)

- Päivittäiset arjen tapahtumat, jotka voi itse valita ja pystyy tekemään
- Kotiympäristön hoito
- Tärkeitä asioita elämässä, mm. perhe ja lastenlapset, oma hyvinvointi
- Yhteisöllisyys ja ihmissuhteet
- Kulttuuriset ja luovat harrastukset

12. Millä tavoilla koet pystyväsi vaikuttamaan oman elämäsi kulkuun? (N=508)

- Vapauden, päätöksenteon ja itsemääräämisoikeuden toteuttaminen
- Mahdollisuus vaikuttaa arjen valinnoilla elämäänsä
- Taloudellinen riippumattomuus
- Riittävän toimintakyvyn, terveyden ja kunnon koettiin mahdollistavan omaehtoisuutta
- Omasta terveydestä huolehtiminen

11. Koen, että pystyn vaikuttamaan oman elämäni kulkuun (N=995)

13. Mikä estää vaikuttamista oman elämäsi kulkuun? (N=49)

- Taloudellinen tilanne ei mahdollista vaikuttamista oman elämän kulkuun
- Ympäristö, kuten asuinpaikka ja heikot kulkuyhteydet
- Sairaudet, toiminta- ja liikuntakyvyn rajoitteet sekä kipu koettiin esteinä oman elämänsä kulkuun vaikuttamisessa.
- Sekalaiset olosuhdetekijät, kuten omaishoitajuus, yksinäisyys ja arvottomuuden kokemus

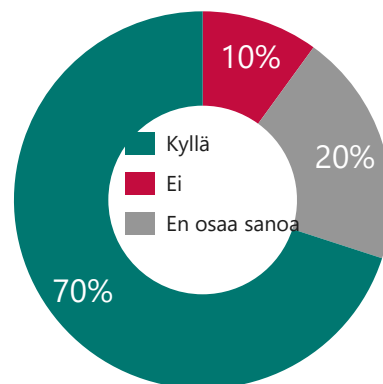
Noin **kaksi kolmasosaa** vastaajista koki **kuuluvansa johonkin yhteisöön** tai **ryhmään**, ja **tarpeellisuuden** kokemus syntyi usein **merkityksellisistä ihmissuhteista**

Oma halu ja aktiivisuus mahdollistivat ryhmään kuulumisen, jos **vain sopivia ryhmiä oli tarjolla**. **Estävinä** tekijöinä olivat mm. **heikentynyt toimintakyky, taloudelliset resurssit tai se, että oli muuttanut toiselta paikkakunnalta**

9. Mikä mahdollistaa ryhmään tai yhteisöön kuulumisen? (N=415)

- Oma halu, aktiivisuus ja riittävä toimintakyky
- Tarjolla oleva järjestetty toiminta
- Kulkuvälineet ja yhteydet, viestimet sekä taloudelliset resurssit
- Kuuluminen merkitykselliseen lähiyhteisöön, kuten perhe, puoliso tai ystäväporukka, osalla työ

8. Kuulun itselleni tärkeään ryhmään tai yhteisöön (N=988)

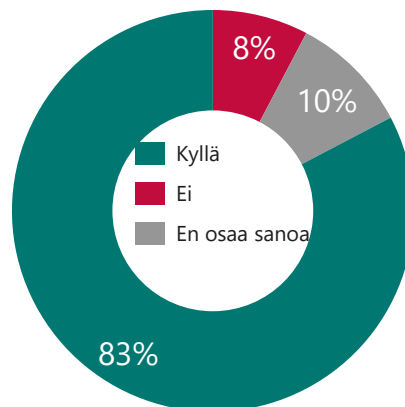
10. Mikä estää ryhmään tai yhteisöön kuulumisen? (N=135)

- Osa ei koe tarpeelliseksi kuulua ryhmään
- Toiselta paikkakunnalta tai ulkomailta muuttaneet, jotka eivät ole löytäneet yhteisöä
- Heikentynyt toimintakyky ja jaksamisen puute
- Kulkemisen vaikeus ja taloudelliset resurssit
- Ei ollut löydetty itselle sopivaa ryhmää

15. Mistä asioista kokemus tarpeellisuudesta muille ihmisille syntyy? (N=503)

- Läheisten auttaminen
- Säännöllinen vuorovaikutus ja yhteydenpito tärkeiden ihmisten kanssa
- Tärkeäksi koettu rooli muissa yhteisöissä kuten harrastustoiminnassa
- Omien kykyjen hyödyntäminen muiden hyväksi, kuten vapaaehtoistoimissa

14. Koen olevani tarpeellinen muille ihmisille (N=996)

16. Miksi et koe olevasi tarpeellinen muille ihmisille? (N=47)

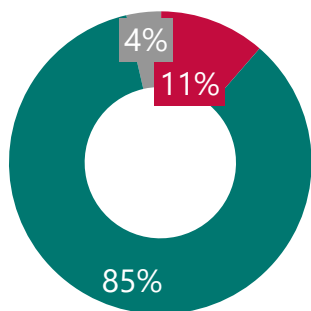
- Ei ole ketään, joka kaipaasi: Osalla vastaajista ei ollut sukulaisia, perhettä, ystäviä tai tuttuja laisinkaan.
- Kokemus, että yhteiskunnassa ikääntyneitä ei arvosteta
- Oman tarpeettomuuden kokemus; osa viittasi kokevansa olevan läheisille lähinnä taakka

3. Hyvinvointialueen ja kuntien palvelut

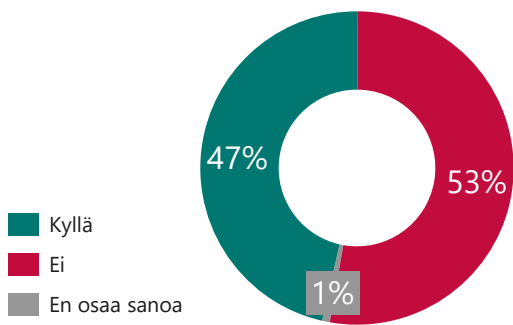
Lähes yhdeksän kymmenestä oli kuullut oman kuntansa kohtaamispaikoista - vajaa puolet vastaajista oli itse käynyt jossakin kohtaamispaikassa

Kohtaamispaikoissa hyvänä pidettiin sosiaalista ja yhteisöllisyyttä, viihtyisyyttä, monipuolisuutta sekä saavutettavuutta. Kehityskohteina nähtiin ohjelman ja toiminnan monipuolistaminen, tiedottaminen sekä saavutettavuuden ja yhteisöllisyyden edelleen kehittäminen

17. Oletko kuullut oman kuntasi kohtaamispaikoista? (esim. kumppanuustalot, yhteisölliset toimitilat, tapaamispaikat) (N=991)

18. Oletko käynyt oman kuntasi kohtaamispaikoissa? (N=826)

■ Kyllä
■ Ei
■ En osaa sanoa

Eniten kohtaamispaikoista mainintoja saivat (käynyt kohtaamispaikassa, N=184): **Viikari (38), Porukkatalo (22), Hilma (24), Pointti (13), Tuulensuoja (11) ja Mylly (9)**

"On eläkeläisillä kokoontuminen 3 kertaa kuukaudessa kunnan omistamassa Pleissi kerholla." Mies, >85v

Muista kohtaamispaikoista mainittiin kohtaamiset harrastusten ja kulttuurin parissa (mm. kirjastot, elokuvat, teatteri), **liikuntapaikat** (mm. uimahalli, kuntosali), **yhteisöt** (mm. seniorien ja eläkeläisten paikalliset tapaamiset, Martat) sekä **muut kohtaamispaikat**, kuten tori, ravintolat ja kahvilat, kerhohuoneet ja kunnan tilat.

"Kumppanuusmallilla Hilma, Haminan uimahalli, liikuntasali, kirjasto, teatteri" Nainen, 65-74 v

Mikä kohtaamispaikoissa on hyvää?

- Sosiaalisuus ja yhteisöllisyys
- Hyödyllinen toiminta
- Saavutettavuus ja hyvä sijainti
- Viihtyisät tilat
- Monipuoliset harrastukset ja aktiviteetit

"Siellä tapaa nuoruuden aikaisia ystäviä, "vanhoja" kouvolaalaisia. Huumorilla höystettyjä tapaamisia ja matkoja." Nainen, >85v

Entä mitä kehittäisit niissä?

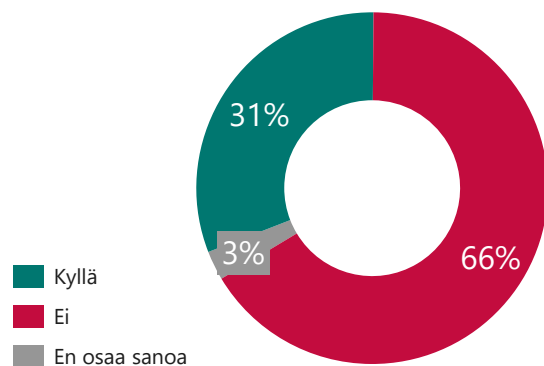
- Saavutettavuus ja toiveet tilojen suhteen
- Ohjelman ja toiminnan monipuolistaminen
- Tiedottamisen parantaminen
- Yhteisöllisyyden ja sosiaalisen toiminnan lisääminen

"Tavoitettavissa, ilman liikuntaesteitä, hyvin opastettuja ja tarvittaessa avustettuna. Näissä kehittämistä." Mies, 65-74 v

Päihteiden käytöstä oli tiedusteltu noin kolmasosalta vastaajista, suurimmalta osalta paikallisella terveysasemalla

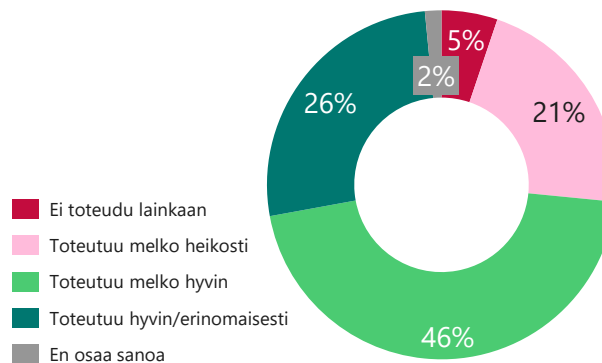
Lisäksi noin **kaksi kolmasosaa** vastaajista totesi **liikuntasuosituksien toteutuvan** omalla kohdallaan **vähintään melko hyvin** ja he olivat tietoisia alueensa liikuntapaikoista

21. Onko sinulta tai läheiseltäsi kysytty päihteiden (alkoholi, tupakka, huumeet, lääkkeiden väärinkäyttö) käytöstä viimeisen 1v aikana sosiaali- ja terveyspalveluissa tai muualla? (N=983)

- Neljältä viidesosalta vastaajista oli kysytty päihteiden käytöstä terveysasemalla
- Toiseksi yleisintä tiedustelu oli erikoissairaanhoidossa ja sen jälkeen suun terveydenhuollossa
- Vain joka kahdeskymmenes oli ohjattu eteenpäin tiedustelun jälkeen

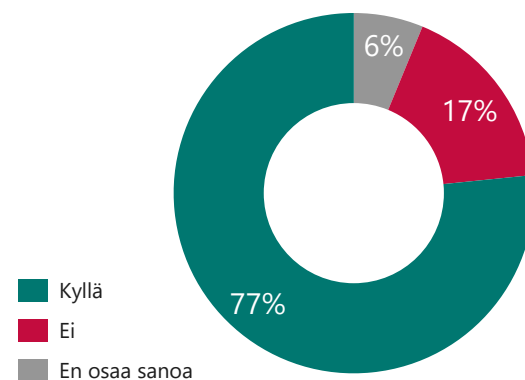
25. Toteutuvatko (viralliset) terveystieteiden suositukset arjessasi? (N=983)

Estävinä tekijöinä olivat:

- Fyysiset rajoitukset tai terveydentila
- Motivaation ja jaksamisen puute tai laiskuus, kuten moni vastaaja asiaa kuvasi
- Ajan, seuran ja rahan puute
- Liikuntasuosituksen toteutumiseen kaivattu tuki, kuten Ikäihmisille suunnattu ja ohjattu liikunta

27. Oletko tietoinen alueesi liikuntaryhmistä / liikuntapaikoista?

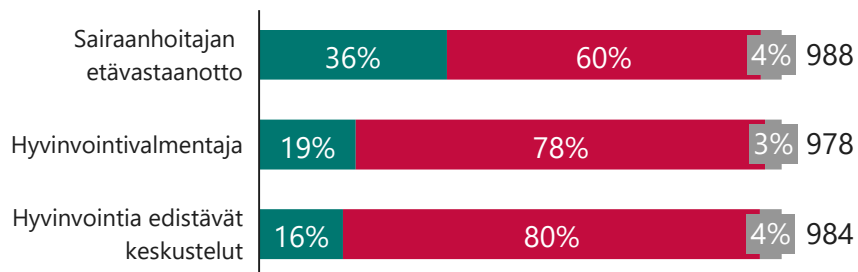

- Kolme neljästä vastaajasta oli tietoinen oman alueensa liikuntaryhmistä, mutta liikuntalähete oli suurimmalle osalle tuntematon
- liikuntalähetettä oli tarjottu yhteensä noin sadalle vastaajalle

Erilaisista hyvinvointialueen **hyvinvointia ja terveyttä tukevista palveluista ei** oltu kovin **tietoisia** – **noin kaksi kolmesta vastaajasta** kuitenkin kokee **hyötyneensä käynnistä**

Tunnetuin palveluista oli **sairaanhoitajan etävastaanotto**

A. Oletko ollut tietoinen palvelusta?

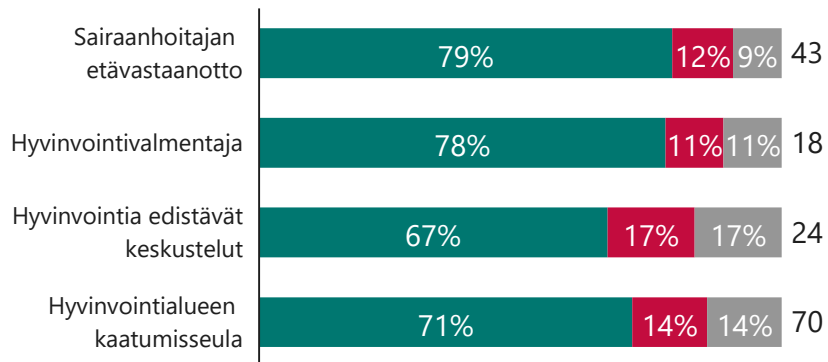

B. Oletko hyödyntänyt palvelua, käynyt vastaanotolla tai onko asiastasi tiedusteltu jossakin palvelussa?

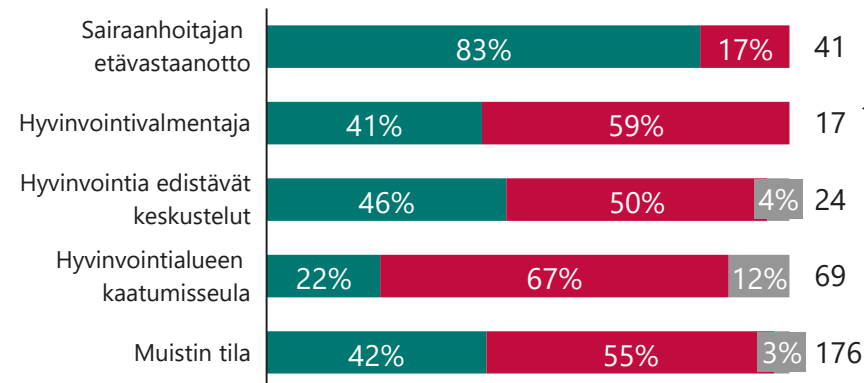

Muistin tilasta oli kysytty pääasiassa terveysasemalla

C. Koetko saaneesi apua palvelusta?

D. Onko sinua tarvittaessa ohjattu eteenpäin?

Vastaajia oli ohjattu toiselle ammattilaiselle mm. jatko-tutkimuksiin tai liikuntaryhmiin

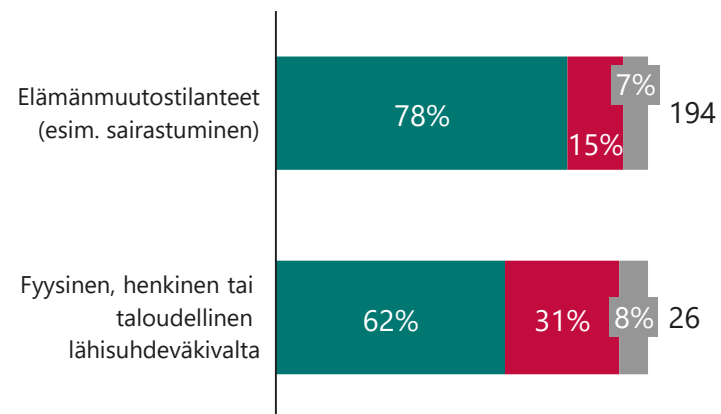
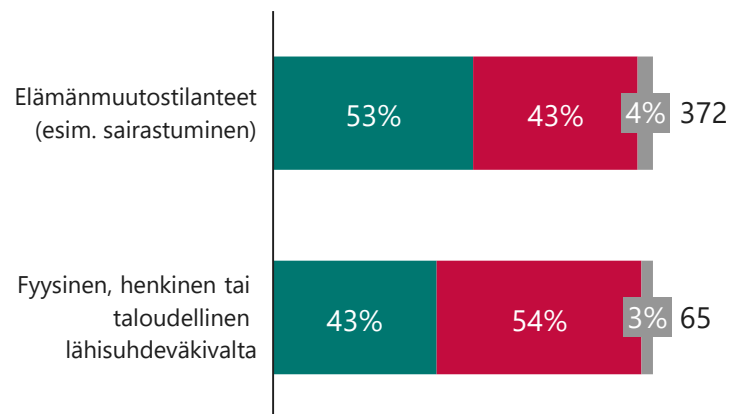
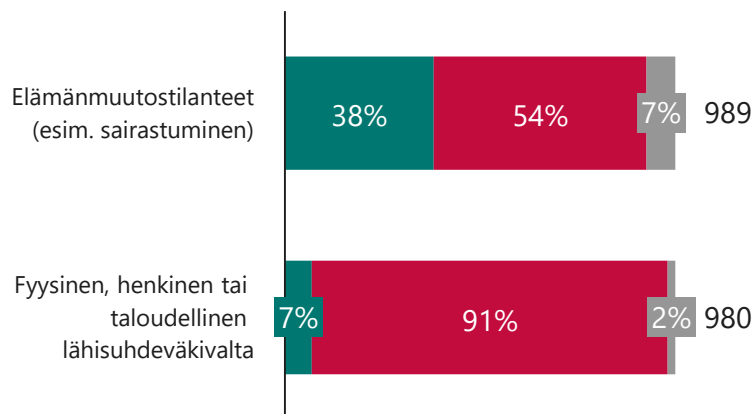
Elämänmuutostilanteita oli kokenut reilu kolmannes vastaajista, kun taas lähisuhdeväkivaltaa oli kokenut alle kymmenesosa

Lähes puolet oli hakenut apua tilanteeseensa, ja suurin osa oli myös saanut apua

A. Oletko kokenut kyseistä asiaa tai tilannetta?

B. Oletko pyytänyt tai hakenut apua?

D. Koetko saaneesi apua tilanteeseesi?

■ Kyllä
■ Ei
■ En osaa sanoa

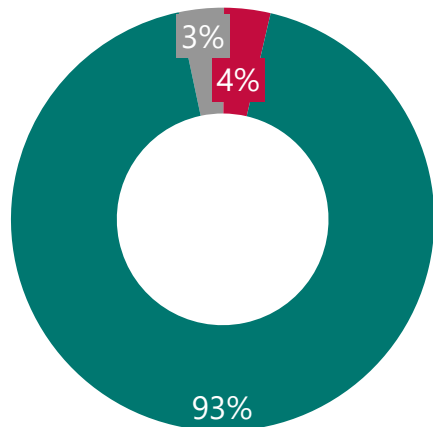
Apua oli saatu mm. sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisilta, poliisilta, läheisiltä, vertaisryhmistä sekä kolmannen sektorin palveluista

4. Kokemukset asumisesta ja itsenäisestä pärjäämisestä

Lähes kaikki vastaajat kokivat asuinympäristönsä **turvalliseksi** riippumatta asuinkunnasta – turvallisuudentunnetta **heikensivät erityisesti ympäristötekijät**, kuten pimeys

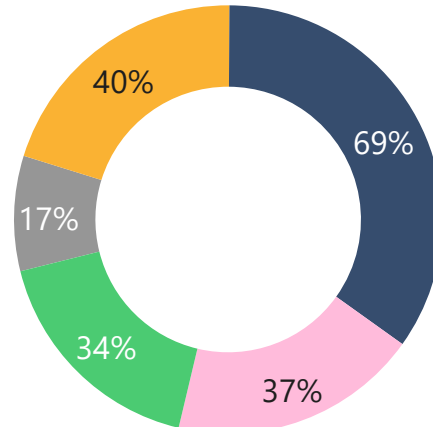
Turvallisuudentunnetta **lisäsivät rauhallinen ympäristö, oma sitä edistävä toiminta, viranomaiset (poliisi) ja läheiset**

62. Koetko oman asuinympäristösi turvalliseksi? (N=989)

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

64. Millaiset asiat heikentävät turvallisuudentunnettasi? (N=35)

- Oman liikkumisen epävarmuus
- Toimintakyvyn rajoitteet
- Ympäristötekijät kuten pimeys tai liukkaus
- Muut henkilöt tai ilmiöt
- Muu vaihtoehto, mikä?

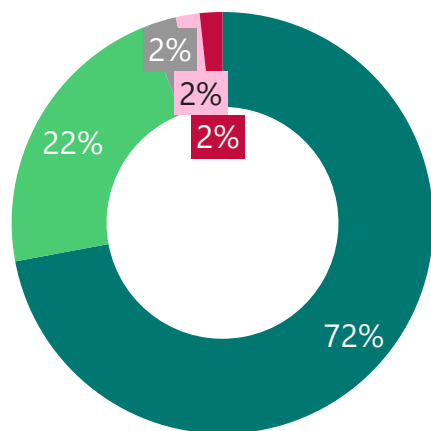
Turvallisuudentunnetta lisäsivät mm.:

- Rauhalliseksi koettu asuinympäristö.
- Oma turvallisuuden tunnetta lisäävä toiminta, kuten ovien lukitseminen
- Tutut ihmiset, kuten läheiset, naapurit ja kokemus, että saa tarvittaessa apua.
- Turvallisuutta parantavat toimijat, kuten poliisi.

Suurin osa vastaajista piti tärkeänä **kotona pärjäämistä** sekä tekee **itse voitavansa toimintakykynsä säilyttämiseksi**

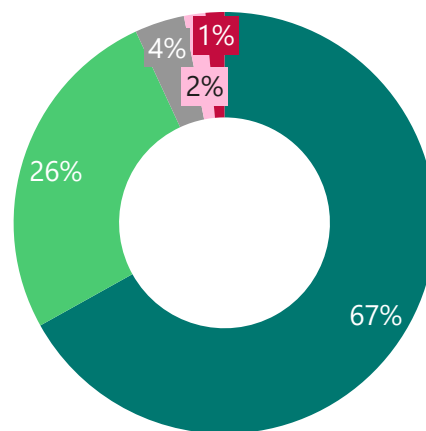
Erityisesti **siivouspalveluita** toivottiin kotona pärjäämisen tueksi

66. Koen tärkeänä omatoimisen pärjäämisen omassa kodissani ikääntyessä. (N=981)

- Täysin eri mieltä
- Jokseenkin eri mieltä
- En samaa enkä eri mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- Täysin samaa mieltä

67. Teen itse voitavani, että toimintakykyni riittää omatoimiseen kotona pärjäämiseen mahdollisimman pitkään. (N=970)

- Täysin eri mieltä
- Jokseenkin eri mieltä
- En samaa enkä eri mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- Täysin samaa mieltä

Tukea, jota toivottiin ikääntyessä saatavan kotiin:

- Siivouspalvelut oli ylivoimaisesti eniten mainittu tuki, seuraajina kauppa-apu ja ateriapalvelu.
- Raskaat ja harvemmin toistuvat kotityöt, kuten lumityöt, pihatyöt ja ikkunan pesu
- Kotisairaanhoidoa, lääkehoidon tukea, avustamista ruokailussa ja hygieniassa. Apuvälineitä.
- Seuraa ja ihmiskontakteja

